

Edicija INTEGRALI

---

knjiga 13

Urednik
Alen Bešić

Naslov izvornika

Peter Handke
Das Gewicht der Welt. Ein Journal
(November 1975 - März 1977)

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1977

All rights reserved

© za srpski jezik, Futura publikacije

© za prevod Relja Dražić i

KULTURNI CENTAR NOVOG SADA

Prevod ove knjige pomogla
Uprava za kulturu grada Novog Sada

i Bundesministerium Kunst, Kultur, öffentlicher Dienst
und Sport (Austria)

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može se kori-
stiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene sagla-
snosti izdavača

Peter Handke

Težina Sveta

Dnevnik (Novembar 1975. - mart 1977)

Sa nemačkog preveo
Relja Dražić

2024

Onome, koga se ovo tiče

Beleška pre početka

Ovi zapisi nisu bili unapred planirani u obliku u kome se ovde pojavljuju. Rad na njima započet je s namerom da se nekako povežu, recimo u neku pripovest ili u (nemi) pozorišni komad, kako se to može prepoznati po čestom opisivanju golih gestova.

Svakodnevna zapažanja najpre su, dakle, u mislima prevođena u neki sistem za koji će biti upotrebljena, to jest zapažanja po sebi, kako su se slučajno događala, priređivana su za neku moguću svrhu. Pritom su zanemarivani utisci, trenuci doživljaja, kod kojih ne bi uspelo podešavanje prema nekoj zajedničkoj referentnoj tački unapred odabrane književne forme; mogli su biti „zaboravljeni”.

Upravo u stanju napregnute pažnje, u koje sam se bio preneo u mislima, palo mi je u oči to svakodnevno zaboravljanje. Veoma brzo učinilo mi se to kao gubitak i tako sam počeo odmah da beležim i svesne, projektno-nepogodne događaje. Tako je postepeno rasturen plan i opstalo je samo spontano zapisivanje nesvršishodnih zapažanja.

Što sam duže i intenzivnije nastavljao s tim, to je jači postajao doživljaj oslobađanja od zadatih književnih formi i istovremeno slobode u jednoj, meni dotad nepoznatoj mogućnosti.

Sad sam se uvežbavao u tome da na sve što mi se dešava odmah reagujem jezički i primetio sam kako je u trenutku doživljaja baš to magnovenje oživljavalo jezik i postajalo saopštivo; trenutak kasnije već bi ponovo bilo ono svakodnevno, bespomoćno, koje kroz prisnost ništa ne govori: „Pa znaš na šta mislim” – jezik doba komunikacije.

U magnovenju je jezičko blago, koje me je prožimalo, postajalo predmetno. Šta god da sam doživljavao pojavljivalo se u tom „trenutku jezika” kao oslobođeno svake privatnosti i kao opšte.

Sa sve većom strašću usredsređivao sam se, dakle, na takve momente živosti jezika, koji su se onda i sve češće događali, pa se naposljetku to momentalno izgubilo i pretvorilo u miran, takođe intenzivan, u svakom slučaju postojan događaj.

Ova knjiga bi se, dakle, mogla nazvati reportažom; to nije priča o svesti, nego njena neposredna, simultano zabeležena reportaža.

Možda bi se moglo posumnjati u pretencioznost da se takva reportaža jedne individualne svesti objavi kao knjiga, no to je, nadam se, pobijeno mojim uverenjem da ta svest (ja) nečemu teži, patetično rečeno: neprestano želi da se probije.

Spoljašnji događaji (smrt prijatelja, boravak u bolnici, selidba), drugačije nego možda inače u dnevnicima, nisu nikada razvijani, ali svakako prosijavaju u reportaži jezičkih refleksa na takve događaje.

Nužna gotovo istovremenost refleksa i njihovog zapisivanja povlačila je za sobom njihovo stavljanje na papir u svim životnim situacijama, ne samo za radnim stolom; čak i snu sam terao sebe da odmah reagujem;

mogle bi se pričati priče o realizaciji pojedinih zapisa, kakve se mogu čuti kad neko priča uz fotografije koje je doneo s kakve ekspedicije; samo smešnije.

U isti mah se naravno odvijao i drugi književni rad, na pripoveci „Levoruka žena” itd., s ciljno usmerenim beleškama.

Problem ovog dnevnika je samo u tome što on ne može imati kraj, tako da mora da se prekine. Ali neki objavljen kraj bio bi opet previše lako oslobađanje ionako većitog zaboravljanja.

1975

Novembar

Kao da čovek ponekad mora da savije kičmu da bi ostao u životu. (Konačni zadatak samom sebi: „Više ništa neću davati da se popravi”)

On prekršta noge – silom mu se raskrščaju; on podni-mljuje laktove – udarcem mu se otuda sklanjaju; tura ruke u džepove – vade mu se napolje; stavlja ruke ispred lica – otržu mu se (preduzeti nešto, čim neko samog sebe dotakne)

Bežanje: žena sledi muškarca. Žena koja sledi u trku str-gne sebi periku s glave i pokazuje se kao muškarac; muškarac koji beži ostaje bez šešira i pokazuje se kao žena, pa oboje padaju jedno drugom u zagrljaj

Policajci blokiraju put, ali ponašaju se kao da to nisu pri-metili; čim se njima, koji samo zure pravo ispred sebe, neko približi, oni ga oteraju, lupnuvši po svojim futrola-ma za pištolj

Jedan par: žena uvek iznova odlazi da telefonira; kad god se vrati, odmakne se malo više od muškarca; ali na-kon poslednjeg telefoniranja ona ga zagrlji i ostane s njim u zagrljaju

Gospodin koji sedi skljojkan, stalno iznova pokušava da se uspravi u stolici kako bi pokazao da vlada sobom, ali se svaki put iznova skljojka; konačno, zadovoljan je u tom stanju

Dve osobe u jednoj službenoj prostoriji šapuću nešto jedna drugoj na uho, osmehuju se; odmah ulaze

Šumovi iz sna: „kao da je cela kuća puna oživelih gundelja”

Jedan muškarac stavlja ruku na rame jedne žene; žena zabacuje kosu i podiže bradu; muškarac stavlja drugu ruku na ženin bok: ona polagano spušta glavu sve dok joj kosa sasvim ne pokrije lice; oslobađa se muškarca, ide tamo-amo s licem pokrivenim kosom, ide napred, pa nazad, tako da se na kraju više ne zna gde je lice, a gde potiljak; prilazi neko dete i traži ženino lice

Miluju se uzajamno i istovremeno se uzajamno preziru

Postati nestrpljiv s nekim: zato što ga ne gledam

Neko dodiruje nekog drugog, s izrazom lica kakav se ima kada se ispitivački pipa prašina i onda posmatra jagodica prsta

Ideja jednog dugog monologa od samih kretnji i akcija; jedan drugi prilazi krišom i to posmatra, pa bi se prvi, ulovljen u čudnom ponašanju (nije bilo ničeg značajnog u njegovim akcijama), uplašio

Jedna osoba koja vidi nešto što sami ne možemo videti – i odjednom se na toj osobi smenjuje dug niz nemih izraza straha i znakova smrti: ali mi vidimo samo nju, a ne i to što ona vidi (čitanje sa zida [τειχοσκοπία] govora lica i tela)

Jedna žena koja obavlja neki rad i neprestano otire suze

Nešto se raspakuje i umesto papira u smeće se baca sa-
držaj

Žestoka svađa; iz jedne saksije s cvećem iznebuha se izliva voda na glave učesnika u svađi; oni prestaju da se svađaju i zadubljuju se u tekući curak

Neko ide gore-dole ispred nekog drugog, dok ovaj naj-
zad ne digne pogled; tada se prvi nemo oprost i nestane

Hoćeš da budeš tih i pritom sa svakim od krajnje opre-
zno izvedenih pokreta ipak na koncu opet praviš buku

Dogovor da te, dok ležiš, ne mogu terati da govoriš:
„Ustaj! Govori!”

Ono što me uvek navodi da postanem nespretn: be-
zvoljnost (neraspoloženje koje vodi do slapsticka)

On piše nešto po vazduhu; drugi napregnuto gledaju i
naposletku se smeju kad završi

„Prestao sam da budem površan – više nisam mislio ni-
šta”

Neko ko samo bez veze stoji, uvek besmisleno pomerajući/vraćajući stvari na njihovo mesto, s hemijskom olovkom u ustima: gazda nekog restorana? (ne, poslovođa); dok tako bez veze stoji, kači se jednim prstom za vrata ili čisti sebi čiste nokte

Nehotice, sa zgađenim licem, uz marševsku muziku udaram stopalom takt

Ideja da su ti uskraćeni svi gestovi za nepriliku i ispomoc: škljocanje patentnim zatvaračem narukvice sata, otkopčavanje i zakopčavanje košulje, zaglađivanje kose – tako da naposljetku ne bi imao ništa za šta bi mogao da se uhvatiš

Pritajeno štipanje, iz straha da stvarno ne udariš

Izrazi neodobranja koji su već postali nehotični, na primer kad na ulici zaurla neki motocikl, kad te mune neko ko projuri pored tebe itd.

„Osveta Stvaranju”: uživanje da iz petnih žila pevaš falš

Jedna žena je energično hodala gledajući pravo preda se i držala ruku iza sebe uprazno da bi dete koje je posrtalo za njom moglo da je uhvati

Nekome nešto ispadne, a za susednim stolom se osvrnu, ali samo brzo

Biti bez prtljaga, hteti biti rešen prtljaga, sreća praznih ruku, „ništa do četkice za zube”

Žena sama na ulici, nekoga čekajući i njemu se, koga još ne vidimo, osmehujući: njeni čudni pokreti pred izlogom, njeno pocupkivanje od iščekivanja, njeno dodirivanje kose, njeno otvaranje očiju – i kako se svaki čas ogleda u izlogu – i onda konačno nailazi taj očekivani, pa oboje odlaze a da se nisu dotakli, bez reči

Hodaš gradom koji tutnji i svuda sedi neko povređen i odasvud posmatran; neko ko je, prestrašen, otuda stigao objašnjava kako je do toga došlo i svuda stoji policajac koji kaže: *C'est fini! Partez!* I pored toga sistem se ljulja

Kad u ustima treperi jezik pevača šlagera; i kad on, dok peva, sklapa oči; ispruža ruke kao da učutkuje; bolno mu se nabire čelo dok peva; trese kosom; šepureći se podiže jedno rame više od drugog! Naposletku se pokloni i uz osmeh deluje „kao iscrpljen”, „umoran i srećan” – kao da, barem tokom nekoliko taktova, drugima predočava čežnju i istovremeno im je oduzima!

Dok je radila nešto uzvišeno, uvek je pritom iznova zbu-njeno plazila jezik

Kad se nakon plesa pokreti prekinu i zbivaju se samo zvukovi i odlaženje: stišavanje mu se uvlači u srce

Neko ko i na vrhovima prstiju hoda jako glasno

Jedna žena u gužvi gura muškarca, kako to često rade muškarci sa ženama

Čovek ponavlja neko nasilje jer je prvi put proizvelo
tako lep zvuk

Jedan muškarac ispod smokinga nosi *T-shirt* s natpisom
Faded Glory

On koristi svoje odsustvo duha kao oružje otpora

Kad su u bolesničkoj sobi celo popodne latice lale opa-
dale na pod

Hoćeš da izvadiš hemijsku olovku iz džepa i šta se sve ne
pojavljuje pre toga: novčići, fotografije, toalet-papir

Često sasvim spadam u masu, sa sobom i svojim licem;
ali u lošem smislu

Time što naglašeno uzdiše hoće da pokaže da se dosađuje

Jedna žena uposlena brojanjem: posežući tankim prsti-
ma za svojim otmenim novčanikom, stavlja u njega nov-
čić i posle tog neotmenog gesta (ona i novac!) popravlja
svoj svileni pončo

Jedan predmet s kojim se ide kroz grad, drljajući ga bez
prestanaka o tarabe, zidove, duž kuća (ključ, komad dr-
veta), i to satima, kao potreba: panika ako bi se to pre-
kinulo!

Ispred foto-automata čekaš da izađe fotografija; izlazi
fotografija s nekim drugim licem – tako započinje jedna
priča

„Da, sad se osećam poraženim, osećam ravnodušnost između nas – ali to više ne prihvatam!” (Ranije bih pri-mao ravnodušnost kao zakon)

Lepo: iznenada više ne osećati svoju istoriju, svoju pre-distoriju, sadašnju sreću više ne osećati pobijenom onim što si jednom ranije bio, kao dete, kao tinejdžer itd.

Ljudi je zovu „nadrkanom”: pritom njoj samo nije sa-morazumljiv nijedan odnos

Pošto sam sebi osvestio komičnost svojih postupaka, osećam se od toga dobro

Poznatu reklamnu melodiju robne kuće protiv volje još pevušiš napolju na ulici (postaješ kompozitor znakova za pauzu)

Više ništa ne govoriti u osećanju potpunog zakazivanja

Devojka je pričala: „Pratila sam u metrou nekog muš-karca i od stanice do stanice sebi sam se činila sve lepša – i kad mi se onda obratio, već sam bila nepristupačna, toliko sam lepa bila”

„Kad si prisutan, moram više da plaćem.” – „Zašto?” – „Pa, onda te vidim, kad sebe povređujem, i onda bih vo-lela da te imam”

Prolaziš kraj jednog tamnog prozora, iza koga je pre ži-veo prijatelj

Dani puni životnih povezanosti, tiho zimsko raspoloženje na železničkim stanicama; i onda dani kad čovek sebe uvek ujede za isto mesto na usnama

Dvojica leže u dve kade jedan pored drugog i razgovaraju, kao u vesternu nakon što su pregrmeli velike napore

U autu muškarac podešava radio, a žena pita: „Znači opet treba da te spase muzika?”

Jedan starac je sedeo u polupokrivenoj krečnoj jami, do grla u krečnoj vodi, i tako se odmarao; to je bilo njegovo uobičajeno odmorište

Dete peva neku pesmu; traže mu da je govori, ali ono to ne ume

„Šta su bili tvoji roditelji, šta su činili tvoji roditelji – ama prestani više s tim!”

Žena koja svoje genitalije smatra gadnim

Zabuljio se u mene kao da je hteo da dobro zapamti moje lice za neku kasniju denuncijaciju

Pogledaš u nebo, gore prolaze oblaci, i pomisliš: ne, nikada neću počiniti samoubistvo!

Na trgu koji je u sumrak pokriven opalim lišćem i izgleda kao park, najednom osećaj sreće koji bi se mogao imati uvek

Prodavačica u robnoj kući: kao da već dugo više ne očekuje neku ljubaznost, više ni od koga

U prizoru opalog lišća: zamisao da bi godinu dana kasnije moglo da ne bude više ničega da se otkrije

Pre nego što sa zembiljem uđe u kuću, žena na ulici zastane i nešto čeka, neko kratkoročno rešenje

Moram se odvići da imam nečistu savest kad ne osećam ništa

Povremeno posmatrati sebe samog da bi se moglo razmišljati. (Postati kratkovid od toga što buljiš u samog sebe)

To što govorim o samom sebi zbiva se često samo iz pometenosti

Misli ili slike koje smo jednom imali hoćemo ponovo da zaboravimo da se ne bismo uvek ponavljali i za njih se vezivali, dok se između njih širi praznina

Povremeno imam osećaj da bih morao sebi prstima razjapiti usta da ne ostanem uvek [isti] stari

To što mi ti govoriš o meni, to i ja naravno sebi govorim – no, možda je dobro što mi ti to govoriš, jer čovek samom sebi često ne veruje

Često mislim toliko pogrešno, toliko bezvredno, jer mislim kao da pritom govorim nekom drugom

Poznajem nekoga kome se njegove misli toliko sviđaju
da mu od toga suze udare na oči

Žena, posle toliko mnogo elegantnog hodanja, najednom hoda s krajnjom aljkavošću, čulno, prosto, raste-rećeno

Ispusti sve; zatim sam padni na pod (ispusti sve što imaš
u rukama, jedno za drugim – zatim odahni)

Jedna žena koja, sedeći sama, izuva cipelu, pa je, kad se
neko približi, opet brzo obuva

Pošto ju je dugo posmatrao i ona mu uvek izmicala, nije
obraćala pažnju na njega, najednom saglasna, osmehuju-
jući se, pristaje, a on je udari, van sebe, razočaran, ob-
manut

Jedan gospodin želi da bude sam (inače je samo on u
prostoriji). Pozvoni svom poslužitelju i kad ovaj uđe,
kaže mu: „Napolje!” Sad je konačno sam

Muškarac na nosilima u kolima hitne pomoći: iskren
pogled od smrtnog straha

Jedna lepa, ozbiljna žena koja se napokon onako zubato
smeje: kao da pušta vodu [iz kotlića]

Moja samosvest je puna, ako mi uspe da govorim lakon-
ski

Ona gleda film jednog muškarca o jednoj ženi i misli:
„Šta taj u stvari umišlja!”

On se namešta, počinje da zuri preda se. Žena: „Samo nemoj sad opet početi da misliš preda mnom!”

Gledaš film ili čitaš knjigu i posle toga se osećaš lepo ozbiljno i odlučan da komuniciraš sa svakim, ali čim počneš da razgovaraš, da srećeš ljude, opet samo praviš stare grimase

Jedna lepa žena koja je nespretna (dramski lik)

Dete elegantnoj ženi koja je došla u posetu: „Tvoja kosa miriše.” – „Nadam se ne na kuhinju.” – „Na parfem.” – „Hvala bogu”

„Sad pričate tako (logično, razborito), a odmah ćete početi da ridate”

„Vi ste frustrirani.” – „Kako ću biti frustriran, stavio sam pored kreveta nekoliko knjiga kojima se već radujem”

Na telefonu: „Ama kaži neku čovečansku reč, toplu ili bar hladnu.” Ćutanje

Posle masturbacije sopstveno telo joj se čini kao telo nekog minijaturnog muškarca s tankim nogama

Sumpornožuta popodnevna svetlost u spavaćoj sobi, i predstava da u njoj već neko vreme leži leš

Zovu te deca, a mrzi te da odgovoriš

(Autizam: očajanje koje je naposljetku postalo trajno – kao da očajanju ne odgovara nikakav jezik)

Izazov samom sebi: „Sad ćeš polako ići niz ulicu, možda se onda vrati život.” – A zatim: „Zašto odjednom trčiš?” – „Zato što mogu da trčim”

Moći sebi predočiti nešto drugo, moći saosjetiti nešto drugo, imati strast za drugim mestima i drugim vremenima, uopšte ponovo moći misliti, to ja danas osećam gotovo kao neku vrstu milosti

Poboljšanje: već opet zamenjujem ljude na ulici s poznicima

Jedno dete o drugom detetu: „N. se napreže da se smeje da bi se smejao”

Kod mnogo ljudi gotovo žalimo što će umreti, a da nisu došli među mrtve, za šta su se ipak činili određeni napor

Jedno dete želi da živi na ostrvu

Jedna žena sama moćna

Najvažnija stvar: ne reklamirati istoriju za sebe, ne dati se definisati njome, ne opravdavati se njome – prezirati je u onima koji njome ulepšavaju svoju ličnu ništavnost – a ipak je priznavati da bi se razumeli drugi i pre svega

prozreli (moja mržnja prema istoriji kao azilu za životne nule)

„Juče je bio jedan utopijski dan”

Danas, posle jednog dugog tmurnog dana osećam Ja kao nepouzdanu mašinu za pokretanje sveta: kao da takoreći mora prvo da se uključi Ja (kao elektrana) pa da se osvetli (obasja) svet

Sreća, moći misliti barem nekoliko minuta dnevno, a kao da bi tome moralo prethoditi stanje duge lišenosti misli

Trenuci: izaći pred vrata, kad je već noć sa svetlima, i odahnuti

Decembar

Ne učiti da posle trenutaka saznanja ponavljaš formulacije, premda samo za sebe, da ih (saznanja) ne bi zaboravio (formulisanje kao neka vrsta zaboravljanja)

Ponekad se moje jedino mišljenje sastoji u tome da mi neka šara (na primer, šara ćilima) treperi pred očima

Jedno dete tužno doziva iz nekog udaljenog ugla da mu je nužda već jako hitna – i zaista satansko uživanje da mu se ne odgovara, nego čeka šta će se sad desiti

Jednog suseda često su posećivali prijatelji koji su se obično najavljivali sirenom automobila koja je oponašala mukanje krave. Onoga dana kad je preminulo susedovo dete došli su mu prijatelji uveče da izjave saučešće. Kao i obično najavili su se mukanjem sirene, samo su je sad pritiskali tiše

Ja sam mahom odviše svestan za bivstvovanje prožeto tugom

Salo, od koga se gušim: Austrija

Moram istrajati na onome što tu i tamo ipak mogu biti:
to je moje dostojanstvo

„Danas te toliko volim”

„Dva dana sam čekao da mi neko uputi koju dragu reč.
Onda sam otišao u inostranstvo”

„Vi pišete elitistički.” – „Kako bi neko ko je doživeo ame-
ričke filmove mogao biti elitističan?”

Mrzovoljna novinarka, bašta u blagoj tamnoj svetlosti,
rugobno lice žene koja izvodi psa – ipak, sve sam to ja

Jedno dete zviždi; najzad mu je uspelo posle bezbroj po-
kušaja

Rade jedan za drugim s najvećom mogućom svešću: mi-
rišu hleb, mirišu rakiju, savijaju papir – to je spas

Domaćica: „Ono što me zamara to je idi ’vamo, idi
’namo, stani, vrati se, opet se vrati – kad bih samo jed-
nom mogla ići pravo napred, satima!”

Gotovo niko više ne piše pisma, gotovo niko više ne
zove: kao da su s početkom zime svi nestali

Ideja da bih se tom inostranom radniku ikako mogao
osetiti blizak samo onda ako bih se s njim, na neki što je
moguće telesniji način, zavadio

Posle nabavke stići do kuće i namirnice spremiti u frižider: kao da je za nekoliko dana sad sve sigurno (kako kod nekog nastaje prinuda da se ponaša kao hrčak)

Odbijanjem njene nežnosti razorio sam našu lepotu

Intervjuer je kazao „Usamljenom”: „Ispričajte mi neku priču o usamljenosti!” Upitani je ćutao

Žena u Trifoovom filmu pada u nesvest; žena u Godarovom filmu masturbira

Bio sam ljut na nju jer ona nije bila ljuta

Pokazati šta to znači biti sam (kad, na primer, zazvoni na vratima, pa napolju opet stoji samo neko dete)

Jedna žena koja u prisustvu jednog muškarca čezne za nekim drugim; ali prisutni je tu čežnju izazvao, probudio, uslovio

Devojke koje pucketajućí balončićima žvakaće gume lutaju uzduž i popreko hodnicima pariskog metroa

„Ćak ni u mislima ti se ne približavam, ljubljena”

Bezosećajnost sportiste tik posle napora; bez duše od ekstremnog telesnog napora i oduševljenja njime

Živost: dovoljan je jedan pogled